

ni še postala umetnost. Ropot in šunder zakriva pomanjkanje umetnosti. Orodje, ki dela tak hrup, je veliki boben, triangel in še druge take šare. Tudi vojaške godbe omikanih narodov so privzele veliki boben in še marsikaj družega (od tod imé „Turška muzika“ še dandanes), al tù je šum hrupečega muzikalnega orodja umetno vršten in utajen.

Mnogovrstne novice.

* *Nedavno je v Parizu umrl profesor Michelet, občeznan brezverec. Njegov pogreb je porabil en del „nadepolne“ Pariške mladine za demonstracijo proti veri. Do 800 dijakov se je zbralo po pogrebu in ukrenilo v Parizu mednarodno skupščino vseučiliščnih dijakov. Pri tej priliki je neki dijak pogreb Micheletov imenoval veliko proticerkveno manifestacijo na slavo razsvitljenemu možu. „Meščani — je rekel — pričnimo vojsko; borimo se, in zmagali bomo!“ Z večino 400 glasov sklene potem skupščina, da se imajo dijaki vseh narodov pozvati na kongres v Pariz, da se posvetujejo, kako naj se krščanstvo uniči. — „Krasne nade od takošne mladine!“ — po pravici pravi „Zagreb. katol. list“. —*

* *Za duhovnike in škofe na Pruskem, kojim je Pruska vlada zaprla skoro vse dohodke in jih iz favrovžev in škofijskih poslopij iztirala, se je — kakor „Slov. Gosp.“ piše — v Lavantinski škofiji nabralo 761 gold. Lepa svota je sijajen dokaz bratovske ljubezni in katoliške vzajemnosti ter se je odposlala v Prago prevzvišenemu kardinalu, nadškofu in knezu Švarcenbergu, da jo za povedani namen dalje obrne.*

* *„Svoji Materi Italiji“. Lah! so nedavno v Milanu slovesno obhajali spomin bitve pri Legnanu, kjer je bil siloviti cesar nemški Friderik I. Rudečobradec tepen od zedinjenih mest Italijanskih. Kakor že večkrat ob enakih priložnostih, tako tudi letos so imeli Tržaški lahoni pri tej slovesnosti svojega zastopnika, ki je po Milanu nosil Tržaško zastavo s črnim znamenjem žalosti in je na spominek položil „v imenu svojih meščanov“ venec z napisom: „Trst svoje mater Italiji 29. maja 1876.“ — In vlada še zmirom na ljubeznjivo svoje srce pritiska Lahe!*

Slovstvene stvari.

0 zadevah Wolfovega slovarja.

Odprto pismo gospodu K. Dežmanu II.

Infandum jubes renovare dolorem.

4.

Častiti čitatelji imajo v prejšnjih treh pismih vso zgodovino Wolfovega slovarja v rokah. Ona jim kaže oporoko gospoda knezoškofa Wolfa, — osnovo nemško-slovenskega slovarja v rokopisu Vodnikovem, njega izdelovanje, množenje in konečno vredovanje, pa pričetni in končani tisek.

Razvideli so jasno iz teh zgodovinskih črtic, da knezoškof Wolf je dobro vedel, da niti za nemško-slovenski niti za slovensko-nemški del ni bilo za tisek dovršenega rokopisa, vsaj je tudi ves tukajšnji literarni svet vedel, da v zapuščini Vodnikovi se je našla le „osnova“ nemško-slovenskega slovarja, ki jo je prof. Metelko meni za podlago izdelovanju nemško-slovenskega slovarja izročil, ne pa — razen nekaterih samotnih besedi — kak drug rokopis za slovensko-nemški del.

Če se tedaj, kakor sem dokazal, že v obče ne more govoriti o „Drucklegung des deutsch slovenischen und slovenisch-deutschen Theiles des Vodnik'schen Wörterbuches“, kakor Vi, gospod Dežman, v „Tagblattu“ pravite, temveč moram odločno zavrniti Vašo drznost, češ, da knezoškof Wolf je imel že dodelani rokopis pred očmi, o katerem mu je menda dr. Bleiweis pripovedoval, ali po besedah gospoda knezoškofa dr. Widmerja: „dem hochwürdigsten Testator wurde beigebracht, die Handschrift des 2. Theiles sei schon fertig und es bedarf nur der Drucklegung“. Ali se ne pravi to in uno z družimi besedami, da sem jaz z zvijačami knezoškofa Wolfa do tega pripravil, da je volil denar za izdanje slovnika?! Žaliti bi me moglo tako očitanje, ako bi me take vrste časniki, kakor je „Tagblatt“, kedaj razžaliti mogli, — in ako ne bi vedel, da gospod knezoškof Widmer se je z izrekom „beigebracht“ prenačil zato, ker mu je vsa naloga iz §. 26. Wolfove oporoke bila velika nadloga, katere se je odkrižati hotel s tem, da je izvršitev njeno celó proti volji testatorjevi izročil stolnemu kapiteljnu, ta pa — ali hoté ali nehote, tega ne vem — vso oblast položil v roke tadanjega prošta dr. Pogačarja.

Da umikanje izvršitvi slovensko-nemškega dela z izgovorom, da knezoškof Wolf je le tisek rokopisa dediču svojemu naložil, je le zgolj sofizma, to je jasno iz tega, da je ranjki knezoškof plačal vse, kar je treba bilo, da se je rokopis pripravil za tisek, pa je tudi iz besed oporoke njegove razvidno: „die Druck- und sonstigen Kosten.“

Zgodovinska resnica je tedaj, da za tisek dodelanega slovensko-nemškega rokopisa ni bilo. Ali je pa, kakor Vi, gospod Dežman, pravite, to le „zmeden material nabranih besedi“, tega Vam zato verjeti ne morem, ker je gospod knezoškof dr. Widmer v svojem dopisu od 24. maja 1874. l. deželnemu odboru poročal, da za 3400 gold. nakupljeni rokopis Zalokarjev je bil „od merodajnih strani za tisek pripraven pripoznan“. Kdo so bile te „merodajne strani“, tega jaz ne vém, ker nisem bil o oni kupčiji pričujoč, misliti pa vendar smem, da se o blagu, za katero se je iz rok, ki niso hotele na vrat na nos denarja trositi, dalo 3400 gld., niso vprašali slovenski abecedarji, ampak izvedenci. Jaz le to vem, da ranjki Zalokar, velecenjeni pisatelj slovenski, je mnogo let, in tudi takrat, ko je bil oskrbnik vrta družbe kmetijske, od zora do mraka sedel pri spisovanju slovnika in da je svoje zdravje zapravil pri tem delu.

V kritiko tega, kar Vi gosp. Dežman, trdite, da sedanji knezoškof gosp. dr. Pogačar si je že kot proštna vso moč prizadeval, da se dovrši slovensko-nemški slovar, nočem se dalje spuščati, vsaj je to delovanje bivši knezoškof dr. Widmer v večkrat navedenem dopisu od 24. maja 1874. tako ostro kritikoval, da bilo bi še drugo kritikovanje odveč. Dovolj je le konstatirati to, da — še danes niti sledú niti tirú ni o slovenskem slovarju. Morete mi tedaj, gosp. Dežman, po takem odbiti mojo trditev, da je v strašansko nesrečne roke prišla izvršitev 2. dela, če se pomisli, da rokopis 1. dela, ko je v roke prišel gosp. Cigaletu vredniku, je bil gotovo bolj pomanjkljiv kakor mnogostransko pomnoženi rokopis Zalokarjev, a vendar je bil za tisek kmalu tako vredjen, da je celo delo — v dveh debelih knjigah — po preteku 5 let že prišlo na svitlo na jako dobro pomoč vsem, ki je iščejo v nemško-slovenskem slovarju. Od onega časa pa je preteklo že 3krat 5 let, a slov.-nemškega slovarja še ni! Kako puhel je zagovor Vaš, da sedanji škof ne more tiskati dela, ki ga še ni, ni po vsem treba več razkladati.

Da jaz v zadnjih dveh deželnih zborih nisem

več Wolfovega slovnika na dnevni red prinesel, temu nikakor ni bil vzrok to — kakor Vi smélo trdite, gosp. Dežman, pa sami ne verjamete — da dandanes ni mogoče tacega dela na dan spraviti; vzrok mojemu molčanju je le ta, ker po oni konferenciji v deželnem odboru 26. jul. 1874. je poročal stenografični zapisnik, da „zdaj je upanje upravičeno, da kmalu pride slov.-nemški slovar na svitlo.“ — Mene sicer ni taka sladka nada navdajala več od onega časa, kar se vredništvo slovarja ni izročilo g. Jan. Navratilu, veščaku in marljivemu delavcu; al sitnež nisem hotel biti, misleč si, da se vendar zgodi kako čudo in da res „kmalu“ dobimo slovar. Zdaj pa je podoba, da „sv. kmalu“ bode „sv. nikoli“, in da pri slovensko-nemškem slovarju se utegne vresničiti ranjcega gosp. Blaža Potočnika šala, ko so v Ljubljani zidali čuda močni zidani (špitalski) most, da „se bode podrl še le dan po sodnem dnevnu“, — da tudi slovensko-nemški slovar bo dodelan en dan po sodnem dnevnu, in tako se bode res spolnila volja blagega knezoškofa Wolfa, da narod slovenski dobi „komaj pričakovani slovar“ takrat v roke!

Konečno le še nekaj. Oporoka knezoškofa Wolfa se glasi na to, da se le to more obračati na korist Alojzijevišču, kar se skupi iz prodanih slovarjev. Zavleka tiska je zavleka porabe oporočnega denarja, ki ga je blagi mecén namenil svojemu zavodu. Kdor mi pa morebiti ugovarja, da obligacije več nesó nego prodaja slovarja, temu odgovorjam le edino to, naj še enkrat bere §. 26. Wolfove oporoke.

To v odgovor Vašemu „Tagblattu“ in v polno upravičenje na čêlu mojemu pismu stavljenih besedi: „Infandum jubes renovare dolorem“, ki bi jih tudi na unem svetu nevoljno izustil knezošof Wolf, ko bi vedel, kako se izvršuje njegova volja, njegova želja!

Dr. Jan. Bleiweis.

Književna vest.

Izišla je iz štampe V. svezka (svezka za maj)

„Srpske Zore“

sa ovom sadržinom: „Čiča Tima“. Pripovedka od Gj. Jakšića. — „Seoska namiguša“. Po Fried. Spielhagen. — „Cvjetno doba“. Pesma Jovana Simeonovića-Čokića. (Sa slikom.) — „Slepčeva osveta“. Po nemačkom. — „Siroče Ljubičića“. Pesme Gj. Jakšića. — „Gradina“. (Sa slikom.) — „Suvo Rudište“. (Sa slikom.) — „Proleće“. — „Ustaničko veće“. (Sa slikom.) — „Svetozar Miletić“. (Sa slikom.) — „Prolećni zvuci“. Pesma Pave J. Markovića. — „Prokop i železnica kroz Mont Cenis“. (Sa 2 slike.) — „Hercegovina i Crna Gora“. (Uz mape srbskih zemalja.) — Književni pretres. — Pregledne beležke. — Rebus. — Rešenje zadaća u IV. svezci. — Prepiska.

Uz ovu svezku donosimo našim p. n. predplatnicima kao vanredan prilog tri pregledne mape srbskih zemalje, i to: Crne Gore, Hercegovine, Bosne i Stare Srbije. — Za ostali naš svet cena je ovih mapa 1 gold. 20 novč.

„Srpska Zora“ staje na čitavu godinu skupa sa poštarinom samo 4 gld. 80 kr. — Predplata iz Austro-Ugarske šilje se najbolje sa poštanskom uputnicom pod adresom: Administration der „Srpska Zora“ III. Gärtnergasse Nr. 24 in Wien.

Sve do sada izašle svezke mogu se još dobiti.

Naši dopisi.

Iz Celovca 16. junija. — Lani ni letos! Lani so Slovenci naše dežele prihod novega predsednika c. k. deželne sodnije pl. Vesta pozdravljali z velikim

veseljem, kajti vedeli so, da po rodu Kranjec je slovenskega jezika popolnoma zmožen in da kot lojalen Avstrijan bode vedel, da narodna ravnopravnost, še posebno v tacih uradnih, kjer gré človeku véasih tudi za glavo, ne sme biti prazna fraza. „Kärntner Bl.“ — glasilo za pravice Slovencev — je tedaj po tem, kar je iz Celja slišal o vedenju pl. Vesta, javno svojo radost o tem imenovanju izrekel. Tudi vradna „Klagenfurtarica“ je lani v neki trezni uri zadovoljstvo svoje izrekla o tem, da je bil pri Celovski deželni sodniji za načelnikom pl. Frauendorfom ustanovljen poseben senát slovenskega jezika zmožnih sodnikov za obravnave s Slovenci, in tudi „Novice“ so to napravo pozdravljale z iskrenim veseljem. Zdaj pa se kaže stvar drugače. Drug za drugim med sodniškimi uradniki, slovenskega jezika zmožnimi, je že prestavljen iz Celovca, in kakor se čuje, tacih prestav še ne bo konca. Tako se v naši Avstriji časi preminjajo! Lani ni letos. Kaj pravi pl. Vest k temu? Se li ta prekucija godí z njegovim pritrjenjem ali proti volji njegovi? Časi so pri nas taki, da se letos podira, kar se je zidalo lani. O osebah pa žalibog tudi čestokrat veljá stari pregovor: „tempora mutantur et nos mutamur in illis“. Radovedni smo, ali pl. Vest ne bode prezrl „die berechtigte Bitte“, ki jo je „Kärnt. Volksstimme“ poslala na adresu gosp. predsednika deželne sodnije. — Tukajšnji rodoljubi so sklenili meseca avgusta staviti spomin prerano umrlega slov. pisatelja A. Janežiča ter mu na rojstni hiši v Št. Jakobški fari (Rožni dolini) staviti spominsko ploščico. Nadejati se smejo udeleštva častiteljev ranjcega iz vseh okrajin slovenskih.

V Gorici 18. junija. — Danes se obhaja po vsi naši nadškofiji tridesetletnica papeževa; v prvostolni cerkvi pa so prevzvišeni nadškof dotično svečanost opravili pretekli petek. O tisti priliki, kakor tudi tisti dan prej — pri procesiji sv. Rešnjega Telesa — so preblagi gospod spet, gledé na hudo vročino, oziroma (16. t. m.) soparico, dokazali, da so, kar se tiče kreposti, Pija IX. vrstnik. Še eno težavno pa imenitno delo jih čaka — delo zgodovinsko — novo posvečenje slavne bazilike Oglejske. Odločen je za to sv. opravilo dan 13. julija (dan po sv. Mohorju), to je, tisti dan, kateri je že v prvo bila posvečena bazilika pred 845 leti. V staroslavni cerkvi Oglejski se vsako leto kaj popravlja; predlansko in lansko leto pa so bile poprave take, da so po vseh zidovih odznotraj namet (rajho) zbili in ostrgali tako, da je po cerkvenih zapovedih nove konsekracije treba. Veseli nas, da bo prav sedanji naš nadškof — Slovenec — tudi v tem oziru naslednik Poponov, kateri je l. 1031. 13. julija vpričo 12 podružnih škofov Oglejsko prvostolnico s sijajnimi obredi posvetil. Veseli nas tudi to, da so Nj. ekscelencija prav 13. dan julija v posvečevanje odmenili; zakaj vsak drugi dan v letu bil bi nepristojen, in to ne le zatega voljo, ker bi se častitljivi zgodovinski dan (13. julij) v nemar pustil, temuč tudi zarad tega, ker bi vsako premaknenje konsekracije vzročilo neprilichnosti v direktoriji (cerkvenem koledarji). Goriška nadškofija namreč in vse od starega Ogleja odvisne škofije obhajajo vsako leto 13. julija obletnico prvega posvečenja (dedikacije) bazilike Oglejske. Ko bi se zdaj druga konsekracija opravila kak drug dan v letu, morala bi se nje obletnica v dotičnih škofijah preložiti na tisti dan, kar pa znabiti brez neprilichnosti ne bi šlo. — Naš uradno umirajoči — moralno že mrtvi — „oče župan“, gosp. notár Perinello, se je na sv. Reš. Telesa dan — brez vsega ozira na to, česar zahteva — dostojnost, odlikoval po sijajni nenazočnosti pri procesiji. In sploh je zastopala mestno gosposko samo zastava mestna vihrajoča na mostovžu mestne hiše in pa me-